

Provo(kér)

Af Benny Lihme

Amsterdam, marts 2002

Uanset hvilke amsterdam'ere vi var sammen med, faldt snakken på et tidspunkt på den fremstormende og senerehen myrdede højrepopulist Pim Fortuyn. Sociokulturelt set bevægede rejseledsageren og jeg os i nogle af Amsterdams mange akademikercirkler, sociologer, antropologer og sån.

Typisk for denne vidunderlige by, en af de første rigtige multinationale metropoler, liberal og frisindet på trods af præget af religionerne, som alt for tidligt afdøde dansk professor i Holland Harly Sonne skrev det i hans alternative guide til Amsterdam, var vores kontakter mere eller mindre globale bastarder fra hvem man måtte forvente ret kritiske holdninger overfor Fortuyn. Hvilket da også var tilfældet. Ingen vi havde møder med/mødte, ville stemme på ham, *men* lød det hele tiden i samme åndedrag: hans intelligens og mediefremtræden er usædvanlig og har sat det politiske management- og jakkesæt-establishment til vægs. Har sat en lavine i bevægelse som også politiske modstandere til dels positivt berøres af. Han har "åbnet samfundet", tvunget de etablerede politikere til at udtale sig. Som forfatteren Cees Nooteboom sagde det efter attentatet på Fortuyn, han hev sine modstandere ind i arenaen/TV-studiet og gjorde det af med dem dér. Hans kamp, som lå i hans måde at tale på, har ifølge Nooteboom løst op for en kvælende tavshed og gjort en ende på afpolitiseringen af det offentlige liv i Holland.

Den 17.marts sidder jeg på en husbåd i Oude Schans, ikke langt fra byens centralstation, og bliver briefet omkring den politiske situation af en gammel bekendt, den dansk-hollandske, fortrinsvis i Brasilien opvoksede og i Sverige uddannede sociolog, Michael Scavenius. Han fjerner nogle af bunkerne med medicinsk-sociologisk fagstof – nye undersøgelser viser at det at holde op med at ryge og så begynde igen er værre end slet ikke at holde op osv. – for at finde frem til avisbunken med de mange og store Pim Fortuyn-opslag.

Michael synes at betragte Pim Fortuyn primært som underholdende teater, en god og provokerende sceneoptræden men ikke noget nyt politisk og indholdsmæssigt:

– Et af hans hovedpunkter er, at der er for mange mennesker i Holland. Hvilket vi har vidst de sidste 50 år. Ja, gu' fanden er Holland fyldt med mennesker! Det er det land i Europa, der er tættest befolket, så selvfølgelig har han ret på det punkt.*) Det er også rigtigt at Holland får flere asylansøgere og flere immigranter end andre lande i Europa i forhold til indbyggertallet.

Politikerne har da også diskuteret disse ting de sidste 10-15 år, om man skulle tillade eller ikke tillade flere asylansøgere og i bekræftende fald hvor længe. Disse ting er selvfølgelig blevet diskuteret i Parlamentet, men på en typisk teknisk og afpolitiseret facon. Og så kommer denne fyr ind på scenen og siger de samme ting på en ideologisk åben måde, som gør helt op med den "uld-i-munden" facon de etablerede politikere har været fælles om at benytte sig af.

Pim Fortuyn er tydelig og siger tingene som de er, selvom det faktisk heller ikke er noget nyt i hollandsk politik at sige tingene ligeud. Vi har da haft et decideret højreorienteret politisk parti, CD (Centrum-Demokraten), som ovenikøbet har haft plads i Parlamentet. Dette

partis leder, Hans Janmaat, var det sidste ultra-højreorienterede medlem af Parlamentet. Pointen er at Pim Fortuyn siger det samme som ham, stort set. Forskellen er, at Janmaat var en idiot der bare råbte op, hvorimod Fortuyn er professor og ved hvordan han skal sige tingene på en god måde.

Han er meget stærkt imod Islam, men der er det mærkelige ved Holland, at det har en dobbelt tradition for at have mennesker fra andre kulturer. Først og fremmest fra Indonesien og Surinam, men også fra en række andre lande. Det vil sige, at denne politiske ballade ikke kan have noget med hudfarve at gøre. Det har aldrig rigtigt været et problem her i landet. Indvandrere fra Surinam betegnes som "kokosnødder", dvs de er sorte udenpå, men hvide indeni. De fleste af disse "kokosnødder" betragter sig selv som hollændere, også fordi de har hollandsk pas. Blandt disse indvandrergupper fra Surinam og Indonesien er der også muslimer, især fra Indonesien.

Harriet Hofstede, børnepsykolog og leder af et projekt for sexuel voldsrante børn i Amsterdam, falder ind i samtalen, da den drejer sig om Pim Fortuyns stærke fokus på især marokkanske "drengebander" og kravet om en "zero tolerance"-politik overfor dem:

– I den kreds der arbejder med vold i hjemmene, undrer vi os over at det kun er gadevold og forstyrrende adfærd på gaden, han snakker om. Flere og flere gader og offentlige områder skal gøres sikre ved videoovervågning osv. Vi mener, at man i stedet skulle koncentrere sig noget mere om, hvad der sker indenfor hjemmets fire vægge. Måske findes en del af forklaringen på, hvorfor de marokkanske drenge samles på gaderne, i deres hjem og den vold mange af dem udsættes for der. Risikoen for at man bliver voldelig på gaden er større, hvis der ikke gøres noget ved den vold, og andre former for misbrug, som sådan nogle som os støder på i hjemmene.

Polder-modellen

I et større tillæg om Holland, ophøjer tidsskriftet *The Economist* den populære betegnelse for landets politiske praksis, *polder*-betegnelsen, til at være et autoritativt modelbegreb dækkende over landets konsensuspolitiske praksis (*The Economist: A survey of the Netherlands*, 4.maj 2002). Polder-betegnelsen stammer fra det system af diger, der skal inddæmme land og sikre

den lavtliggende nation overfor oversvømmelse. Og inddæmning, eller absorbering, af konfliktuelle forhold og sociale spændinger, må da også siges at være en hollandsk specialitet, med sit ypperste niveau i Amsterdam, som ofte er blevet kritiseret af provinsområderne, bl.a. det katolske Limburg klemt inde mellem Belgien og Tyskland mod syd, for at være for frisindet og pjattet.

Den efter otte år afgåede socialdemokratiske regeringsleder Wim Kok har videreført en hollandsk konsensustradition. Proportional repræsentation og fravær af en politisk spærregrense er ensbetydende med mange forskellige politiske partier i Parlamentet. Koks afgåede venstre-højre "lilla" koalitionsregering bestod således ikke kun af de store partiers socialdemokrater og kristelige demokrater, men også af f.eks. de socialliberale D66-folk (Demokrater 66), der så dagens lys som et venstre-drejet parti i 1966, på et tidspunkt hvor Amsterdam var stærkt præget af den anarkistiske provo-bevægelse.

Indtil konflikt-politikerne Fortuyn dukkede op, har konsensus været kodeordet i hollandsk bred-enigheds-politik, operationaliseret i de mange forskellige koalitionsregeringer landet historisk har oplevet. Konsensus ikke kun mellem flere forskellige politiske partier, men også religionerne og ikke mindst arbejdsmarkedets parter imellem. Det sidste på en så strejke- og konfliktfri måde, at det er blevet til anerkendende "third way"-skulderklap til Wim Kok fra kollegaer som Bill Clinton og Tony Blair.

I skrivende stund forlyder det fra UK, at man der

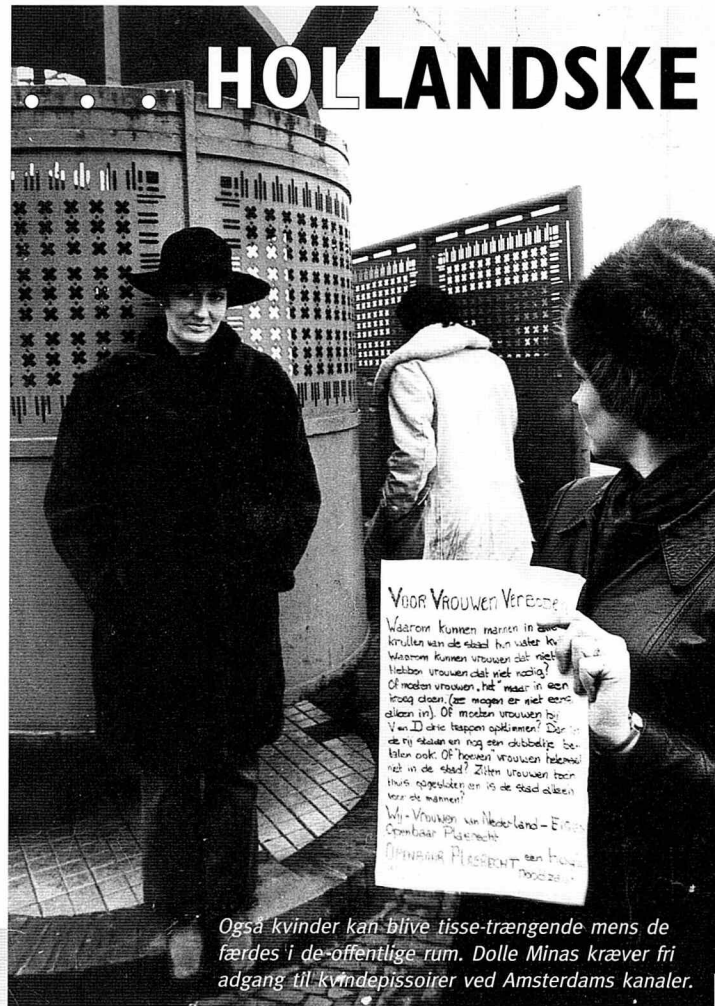

Mon ikke danske socialdemokrater som Nyrup Rasmussen og Lykkesøft føler med deres hollandske kollega Wim Kok? Her kan god socialdemokratisk ledelse opvise vækst, lav arbejdsløshed, social ro osv., og så er takken, på baggrund af den muslimske indvandring, et populistisk los i røven og ud af vagten!

Provoerne forsøgte i 60'erne at rokke ved den traditionelle politiske magts fundament, på valgplakaten her symboliseret ved politimagten.

HOLLANDSKE

Også kvinder kan blive tisse-trængende mens de færdes i de offentlige rum. Dolle Minas kræver fri adgang til kvindepissoirer ved Amsterdams kanaler.

Kabouternes politiske manifest havde mange lighedspunkter med den oprindelige Christiania fristad herhjemme.

er på vej væk fra den traditionelle narko-kontrolpolitik til fordel for en tillæmpet hollandsk model. Ikke mindst indenfor det store og politisk sprængfarlige narkotika- og hashområde, har hollænderne demonstreret at en blød politik med at give bemyndiget lov til andre former for rus end den alkoholiske brandert, kan være en måde at udøve kontrolpolitik på som på kvalificeret vis kan konkurrere med forbudspolitikken.

Provo Fortuyns forgængere

I The Economist betegnes Pim Fortuyns parti som værende et klassisk protest parti. Provokationen har været Fortuyns bedste våben i den vellykkede kamp for at bryde digerne i den hollandske inddæmningspolitik.

PROVOKATIONER

To "minas" kræver ligestilling mellem kønnene ved at pifte efter et par lækre fyre anno 1970.

50.000 mennesker "bekender kulør" d.21. marts 1993 ved en demonstration i Amsterdam vendt mod racisme.

På et højt medie-artistisk niveau har den karismatiske bøsse gennem sine provokationer tiltrukket sig alles opmærksomhed. Og forstået at udnytte denne opmærksomhed.

En del af baggrunden for den nærmest totale underkastelse sig Pim Fortuyns mediestunts, synes imidlertid at være et betydeligt socialt hukommelses-tab. Ved at se bort fra tidligere hollandske eksempler på utraditionelle angreb på pænhedens politik bag lukkede døre, hele spørgsmålet om afpolitiseringen af det offentlige liv, kommer Fortuyn til at fremstå mere epokegørende end han reelt er. Ligesom det politiske liv i Holland kommer til at fremstå som mere entydigt jakkesæt- og managementagtigt end det reelt har været de sidste godt 35 år.

Jeg har således ved selvsyn gennem årene oplevet megen anderledes og provokerende politik i Amsterdam. Udgangspunktet har været studenteroprøret i 1968, hvor bl.a. psykologistuderende gjorde oprør. Et par af de revolterende 68'ere blev mine venner gennem en lang årrække. Efter studenteroprøret og den livlige nederlandske *provoceren*, som havde stået på fra 1964 i først og fremmest Amsterdam med provobevægelsens happenings, hvide gratiscykler, humoristiske angreb på borgerlige og konventionelle politikere, lederfigurer som Roel van Duyn og Duco van Weerle, der via Ole Grünbaum eksporterede løjerne til København, kom *Dolle Mina* kvindegupperne i 1969/70 og piftede efter mændene på gaderne, krævede pissoirer til kvinder osv. I modsætning til den danske rødstrømpebevægelse, var der også plads til mændene indenfor Dolle Minaernes af studenterbevægelsen prægede marxistisk-anarkistiske univers. Jeg deltog således sammen med en af mine psykolog-venner i et par kvindemøder i Amsterdam i denne periode. Som i en glidende bevægelse slog over i en ny anarkistisk bevægelse med de såkaldte *kaboutere* (små nisser). Min ven var aktiv i denne bevægelse og fik slemme kvaler, da han ved kommunalvalget juli 1970 blev gjort politisk ansvarlig i og med at han blev en del af Kaboutere-bevægelsens fem mandater i Amsterdams byråd. De fik til deres egen overraskelse 5,3% af stemmerne og mandater nok til en borgmesterpost (by-trafik- og kulturposten så vidt jeg husker).

I 1966 havde provo-bevægelsen fået et enkelt mandat i Amsterdams byråd og lagt grundstenen til kaboutere-ideologiens succes, symboliseret af en lille statue af en dværg med rød hue, kendt fra hollandske haver, som i en periode indtog provorepræsentantens plads ved kommunalrådsmøderne.

Kabouterne arbejdede sammen med Dolle Minas-grupperne ud fra en utopi som på mange måder lignede den oprindelige fristaden Christiania-utopi her-

hjemme. De ønskede en alternativ såkaldt "Oranje-fristat" oprettet på baggrund af deres enkeltpolitik programpunkter omkring etablering af anti-autoritære børnehaver, forbedring af forholdene på kommuneskolerne i Amsterdams slumkvarterer, udtræden af NATO osv.

I 70'ernes slutning fik jeg nye bekendte i Amsterdam og skrev blandt andet end psykiatri-kritisk bog sammen med en lokal "Galebevægelses-aktivist". De lokale BZ'ere, *krakers*, havde vind i sejlene og rådede over adskillige gamle huse rundt omkring i Amsterdam. Jeg besøgte nogle af dem og var ikke mindst forbløffet over de politiske tilstande og muligheder i det såkaldte "weg-loophuis", hvor bl.a. folk der var flygtet fra lukkede psykiatriske afdelinger opholdt sig. "Løbevæk"-huset rummede indimellem op til flere eftersøgte personer samtidig, men blev aldrig invaderet af politiet, der respekterede dette i ordets bedste forstand *asyl* for ekskluderede og afvigende mennesker.

Friknepper

Spørgsmålet er, om Pim Fortuyns promiskuøse fremstilling af sin egen homosexualitet kan tænkes uden den forudgående seksuelle frigørelses-kamp som ikke mindst provoerne og Dolle Minas repræsenterede i deres opgør med den borgerlige families bonerthed på dette område. Og som Fortuyn gentog, blot denne gang overfor muslimske imamer.

Provoerne havde den seksuelle frigørelse, ikke kun den homoseksuelle, som et af deres afgørende politiske punkter. I Ole Grünbaums version af de hollandske "lærestykker om den almindelige uorden", bogen *Provokér* fra 1964, opridses menneskets seksuelle muligheder under overskrifterne promiskuitet, biseksualitet, alders-variation og integrering af det erotiske i det øvrige samfundsliv. Ikke mindst "alders-variationen" forekommer idag problematisk. Provoerne, eller nogle af dem, slog et slag for det praktiske i, at ældre og kropsligt-følelsesmæssigt mere erfarne personer indviede de helt unge i erotikens mysterium. Grünbaum anbefalede således en udvidet praktisk skole lærerrolle på dette område, fremfor at pigen "første gang skal knaldes i fortrukket tilstand af en klodset og stangliderlig klassekammerat, som ikke engang ved noget om prævention." (s.58).

Pim Fortuyn gik heller ikke af vejen for (marokkanske) drenge, selv om historierne ikke nævner noget om disse drenges nøjagtige alder.

En bestemt episode havde ifølge Cees Nootboom, og de hollandske medier i øvrigt, provokeret Fortuyn til at foreslå forfatningens artikel 1, der forbyder diskriminering, afskaffet. En imam havde uimodsagt udtalt, at homoseksuelle er mindre værd end svin. Til en anden imam, der i en diskussion for åben skærm havde beskyldt Fortuyn for ikke at kende noget som helst til marokkanere, havde han svaret: "Men jeg går i seng med dem, det gør De ikke."

Hvormed den Reich'ske opfattelse af "sexualpolitik" vel må siges at have fået sine nye hjørner og kanter!

*) Der lever 16 millioner mennesker i Holland på et område, der er mindre end Danmark. Indvandrere udgør omkring 10% af befolkningen, mere end i både UK og Frankrig, med en rekordstor tilgang af 133.000 nye indvandrere i 2000. For Amsterdam og Rotterdams vedkommende er tallet ca.35%. Godt 30% er romersk-katolske, godt 20% protestanter.

Pim Fortuyns homoseksuelt baserede kropsbevidsthed og frie kommunikation foran de snurrende kameraer, efterlod de etablerede politiske partiers ledere som umælende og forskræmte kropspansrede jakkesæt. Den store avis De Volksrant har affotograferet politikernes kropssprog i en tv-diskussion.